

# EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váci körút 23

lová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 3ft. —  
Félévre . . . . . 4 „ —  
Negyedévre . . . . . 2 „ —  
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Reich Ignác országos gyűlése és a pozsonyi főrabbi. — Zsidó-magyar művészek. (VIII.) Tárczacikk. Szerkeszti: Feleki Sándor. — Delitzsch Ferenéz. (II.) Dr. Klein Gyula ó-budai főrabbitól. — Egy kis reminiscencia. Dr. Rosenberg Sándor aradi főrabbitól. — A londoni zsidó kiállítás tárgyai. IV. táblázat. (képpel.) — Az „Uj Országgyűlési Almanach“-ból, Képviselőházi tagok. — Szellemszkrák a rabbinikus irodalomból. Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Szefforisz és Róma. P h i l i p s o n regénye (32. folytatás). — Szerkesztői üzenetek. — Nyiltér. — Hirdetések.

## Reich Ignác országos gyűlése és a pozsonyi főrabbi.

A magyar orthodox zsidó párt egyik tekintélyes vezérférfjától a fenti czimvel ellátott következő figyelemre méltó cikket vesszük:

A felelősség azért, hogy az orthodox zsidó-párt Magyarországon térben és tekintélyben folyton veszít, hogy napról-napra jobban lejárja magát, míg például Németországban láthatólag erősödik és befolyása, működési köre nőttön-nő: nem kizárólagosan Reich Ignácot, az orthodox közvetítő bizottság elnökét terheli.

Reich Ignác rég elveszítette minden hitelét a komoly orthodoxia szemében. Az ügyet, melynek élén áll, oly csufosan kompromittáló üzemei rég kinyitották a gondolkodók szeméit; sokan intenek és félve-félnek; mert előre látják, hogy Reich ur »működése« elébb-utóbb az egész felekezetet szörnyen károsító botrányokhoz fog vezetni.

De azért Reich Ignác megmarad az ügyek élén.

Hogy ki tartja őt, ki fedezi auctoritásával, a beavatottak ezt is régen tudják; szemmel áthatólag azonban csak most győződünk meg róla.

Reich Ignác pusztításáért, a majdnem reparálatlan csorbákért, miket a magyarországi orthodox zsidóságon ejtett és még ejteni fog: *Schreiber Bunem, a pozsonyi főrabbi, a felelős.*

Reich körözvényeit rendszeren a pozsonyi főrabbi nyomtatott körlevelei előzik meg, melyekben felszólítja az orthodox községeket, esetleg a rabbit, hogy Reich felhívásának engedjenek, mert amit állít, — az igaz

Reich ennél fogva feljogosítva érzi magát

arra, hogy minden visszaélését, mulasztását és görbe utját a *pozsonyi főrabbi nevével takargassa.*

„A »preschborger rebbe« helyesli.“

Ezzel üt el rendszeren minden intést és agályt.

Hogy van oka erre hivatkozni, azt a lefolyt héten tapasztaltuk.

*A pozsonyi főrabbi demonstrált a magyar orthodox hitközségek ellen, Reich Ignác érdekében.*

Eme tisztelt lapok híven ismertették az orthodoxok közt támadt ama mozgalmat, mely egy országos gyűlés behívását célozta.

Rögtön az elhunyt vallás- és közoktatásügyi miniszter által kiadott, a zsidók községi életébe oly mélyen bevágó utolsó szabályrendelet után, (1888. június 23-án) az orthodox vezérférfiak a fővárosban összejöttek és azt a határozatot hozták, hogy a központi iroda orthodox országos gyűlést hívjon egybe, melynek tagjait a *községek válasszák meg* és kik az elposványosodott központi vezetést ujjáteremtsék. Mert tény — és ezt ama konferencián többen hangoztatták — hogy az orthodox iroda, ugy a mint van, nem képviseli a magyar orthodox zsidóságot, nemcsak azért nem, mert sokkal inkább foglalkozik mindenféle hozzá nem méltó dolgokkal, míg a községek ügyeit elhanyagolja, hanem azért is, mert a vallás- és közoktatásügyi miniszterium előtt annyira lejárt a magát, hogy maga az iroda elnöke, Reich Ignác, csak az ujságokból értesül a zsidó községi életbe mélyen bevágó intézkedésekről, mik, ha méltóságát fenntartotta volna, meghallgattatása nélkül létre jönniök nem lett volna szabad; de még azért is, mert ismételve tapasztalták, hogy orthodox községek ügyeit a kongresszusi iroda végzi, sőt, hogy maguk az

orthodox hitközségek, tudva, hogy Reich Ignác irodája értök mitsem tesz, egyenesen az országos irodához folyamodnak.

Alig mentek azonban szét a konferencia tagjai, Reich Ignác a községek rabbijaihoz leveleket küldött, felhíván őket, hogyha az orthodoxián nagy kárt ejteni nem akarnak, hassanak oda, hogy az országos gyűlés eszméjét már csirájában elnyomják. Ő majd kiviszi, hogy a miniszter az odiosus rendeletet visszavonja, a mire nincs kilátás, ha országos gyűlés jönne létre.

Reich ezután beadta e lapok által ismertett kérvényét a juniusi rendelet visszavonására nézve és ebben arra az orthodoxok tulnyomó többsége által elítélt, különben is esztelen álláspontra helyezkedett, hogy a kongresszusi és status-quo hitközségek »a zsidóságtól elszakadt, egészen idegen hitfelekezetet képeznek«.

A miniszter, ha akart volna is engedni Reich kérésének, nem tehetette, épen eme veszett álláspont miatt.

Az országban fennálló 544 zsidó népiskola közül legalább is 400-at nem orthodox zsidó hitközségek tartanak fenn. — Hova sorolja a miniszter ezeket a Reich szerint nem zsidók iskoláit? Milyen nevet adjon a sok száz jótékony felekezeti intézetnek, melyek nem orthodox községekben fennállanak? Mit tegyen az országos rabbiképző intézettel, mely — Reich szerint — meg éppenséggel nem zsidó?

Időközben több jelenség arra látszott mutatni, hogy az orthodox vezérférjak egy országos gyűlést — minthogy Reich annyira fél ilyenek egybehívásától — *ő nélküle fognak egybehívni.*

Erre mutatott a miskolczi orth. zsidó hitközség erélyes tetszólalása és a kis-mártoni orthodox rabbinak az »Egyenlőség« által ismertetett körlevele.

Reich e mozgalommal szemben azt hozta fel, hogy zavarják az orthodoxia érdekében kifejtendő akcióját, mely végtére fontosabb az országos gyűlésnél; bizonyított e mellett a pozsonyi főrabbi is, és ez a tény a mozgalmat elfojtotta.

A pozsonyi rabbi feje a világ legnagyobb rabbinikus iskolájának, melyet jelenlegis 300 bachur látogat. A fiatal orthodox rabbi, majdnem kivétel nélkül, az ő, az öregebbek boldogult atyjának, és a legöregebbek halhatatlan nagyatyjának voltak tanítványai.

És a pozsonyi főrabbi, roppant auctoritását Reich Ignác mellett vetette latba, mi elegendő volt, hogy az országos gyűlésre irányult mozgalom tökéletesen megszűnjék.

De ime, mit tapasztaltunk?

Reich egész váratlanul szükségét kezdte érezni egy orthodox országos gyűlésnek, és a mit ilyen hatalmas ur akar, azt késedelem nélkül ki is viszi. Folyó hó 8-án országga bocsájtotta rendeletét, hogy hivei *ugyane hó 14-ére nagy-gyűlésre jöjjenek el a Podmaniczky-utczában levő irodájába*; és az »országos« gyűlés, melynek tagjait Reich szemelte ki, az idézett napon a fővárosban tényleg *meg is jelent.*

Megjelent **14** községből **16** képviselő, kik természetesen csak saját magukat képviselték, nem lévén községeiknek semmi előleges tudomása a nagy eseményről; megjelent a közvetítő bizottságnak 3 legújabbban kinevezett tagja, és

## Zsidó magyar művészek.

Szerkeszti: Feleki Sándor.

### VIII.

#### BRUCK LAJOS.

A tapasztalás mutatja, hogy jeleseink jó része, ha hosszabb ideig külföldön tartózkodik s ott babért babér után arat, lassanként leveti a magyar szokásokat, a magyarságot. Először ruházatban, azután nyelvben is.

Ezen tapasztalás alól örvendetes kivételt képez Bruck Lajos, kiváló festőművésznk. Pedig lett volna alkalom rá. Velence, London, Páris elhalmozta őt magasztalásokkal és megrendelésekkel. S ő a dicsőség, a diadalmamor, az ünnepeltetés közepette sem szünt meg magyarnak lenni. Magyarnak, a szó szoros értelmében. Összes képei, majdnem kivétel nélkül, az egyszerű magyar népéletet festik; szokásaiban, nyelvben magyarnak maradt, s a hol tartózkodott, maga köré csoportosította a hazájuktól távol élő magyarokat. »Magyar élet, magyar kedély mosolyog ránk Bruck Lajos műtermében«. Ezt írja Huszár

Imre, Párisban tartózkodó jeles hazánkfia. És ha a tömeges megrendelések után pihenni vágyódik, újból Magyarország az, a hová menekül, mert csak itt érzi magát otthon.

Bruck Lajos született 1846-ban Pápán. Szülei óhajára kereskedői pályára készült. Már mint gyermek előszeretettel rajzolgatott. Apjának egy festő barátja, *Lázár*, ki a hatvanas években mint keresett festő működött Pesten, meglátva a kis Lajos rajzait, felismerte az azokban nyilvánuló kiváló tehetséget, és rendszeres oktatásban részesítette a festészetből. Nehány évi tanulás után végre 1865-ben a bécsi festészeti akadémiába került, hol nélkülözések között öt évet töltött. A magyar kormány 1870-ben ösztöndíjban részesíté, s ez összegen 1870—73-ig beutazta Olaszországot, a legtöbb időt Velenczében töltvén. Az itt készült képeivel, melyek kiváló tehetségéről tettek tanúságot, vonta magára először a közfigyelmet. Tartózkodott még Flórenczben, Nápolyban. Ez utóbbi helyen épen a Vesuv kitörésekor tartózkodott s képei, melyek e jelenetet ábrázolták, nagy kelen-dőségnek örvendettek. 1873-ban a bécsi kiállításon a

megjelent — a mi már nagyon régen nem történt és a mi a gyűlésnek megadta az ő jelentőségét — a *pozsonyi főrabbi* és még 2 vidéki kollegája.

És ez a 22, Reich Ignáczzal együtt 23 ember, orthodox országos gyűlést akart tartani!

És tartották volna is ilyet, és Reich kijátsozta volna újból pártját, ha nem találkozik a meghívottak közt egy férfi, kit a pozsonyi főrabbi jelenléte sem ijesztett el attól, hogy szíven feküdt egynehány kemény igazságot Reichnak arcába ne dobjon és a gyűlés jogosultságá ellen ünnepélyesen ne tiltakozzék.

Kellner Izrael, az ungvári orthodox hitközség előjárója, erélyes szavakban óvást emelt az ellen, hogy ez a gyűlés bármily határozatot hozni feljogosítva lehessen. A júliusban tartott konferencia az orthodox községek által szabadon választott képviselőkből álló országos gyűlés egybehívására hatalmazta fel a közvetítő bizottságot, illetve Reich Ignáczt, de nem arra, hogy ő meghívja azokat, kik neki tetszenek. A községeknek semmi része ebben a gyűlésben, és a mit benne elhatároznak, ennél fogva rájuk nézve egészen közönyös.

Lipschitz, abauj-szántói főrabbi, és Blau, ugyanottani hitk. elnök a "közvetítő bizottság" me kipróbált tagjai ugyanezt jelentetik ki egy Kellnerhez intézett és általa felolvasott levélben, melyben felhozzák azt is, hogy Reich a konferencia által hozott határozatokat sohasem realizálta, úgy hogy a fővárosban való gyűlésezés tulajdonképen soha sem volt más, mint komédia, melynek árát az összehívott tagok fizették meg; újabb komédiához pedig nekik nin-

csen kedvük. De hol vannak — kérdezé tovább a felszólaló — a közvetítő bizottság többi kipróbált tagjai? — Hol vannak a rabbik? Hisz a magyar orthodox zsidóságnak *annyiszor száz* rabbija van, a hány egyes rabbi itt megjelent?

Schreiber B., pozsonyi főrabbi felemliti, hogy a midras szerint Kórach és pártja akkor támadt Mózesre, mikor állása felfelé és lefelé meg volt ingatva, azaz, mikor az Örökkévaló is haragudott rá, és a néppel is rossz lábon állott. Olyan a Reich elleni opposzió is. *Mikor állása meg van ingatva a kormánynál és a nép sem bizik benne*, akkor támad ellene. Ha a községekre bizzák, hogy ők válaszzák meg a képviselőket az országos gyűlésre, akkor *haladó-párti tagokat küldenek ide, mert a községek vezetése leginkább ilyenekből áll*; különben ajánlja Reich terveit a gyűlésnek.

Hogy miért hívta össze Reich a gyűlést, miért játszotta ki legjobb kártyáját, ide czítálva a pozsonyi főrabbit, azt megtudtuk Reichnak ama meglepő kijelentéséből, hogy nincs *kilátása arra nézve, hogy a kultuszminister, beadványát a júniusi szabályrendelet visszavonására nézve, tekintetbe vegye*. Reich ezt csak így mellékesen jegyezte meg, de vaknak kellene lenni, hogy be ne lássuk, hogy épen ez a körülmény készítette őt egy merész coup kivitelére. Várakozásában ugyanis csalódott, szabadon választott képviselők összejövetelétől, kik üzelmeit leleplezhetik, rettegve fél, mit tegyen hát? Csinált azért egy »országos« gyűlést és elhozta támogatására a pozsonyi főrabbit, kinek feladata volt, fedni őt auctoritásával; ha ez a gyűlés simán lefolyik és

»Rialto hid alatt« és a »Konyhában« című képeivel ért el köztetszést és általános elismerést. Az első az olasz népeletet, az utóbbi a magyar népeletet ábrázolja igaz művészettel. Egy nagyobb ösztöndíj elnyerése után ismét utra kelt, beutazta Németországot, Németalföldet, Belgiumot, Angliát s végre 1875-ben Párisban telepedett le, hol teljesen ismeretlennek, elhagyatottnak érzé magát. De zsenialitásával csakhamar magára vont a párisi közönség figyelmét. Már a következő évben *Munkácsi* bevezette őt a „Salon“-ba az »Erdő szélén« című képével, mely még jobban hozzájárult nevének terjedéséhez. Képei gyorsan vevőkre akadtak, s tömeges megrendelésekkel árasztották el őt. Ez időtől fogva a nagy tárlaton minden évben képviselve van néhány nagyszerű képpel. 1877-ben a »Jó tanácsok« című festményével ért el óriási sikert. E kép ezer meg ezer sokszorosításban forog közkezen. Valóságos remek-munka ez, az igazi életből meritve. Csinos fiatal leányt ábrázol, kinek egy vén anyóka, a leánynak anyja, osztogat tanácsokat. A leány bánkodó arcza, hogy el kell utaznia, és figyelme, melylyel anyja tanácsait hallgatja, pompá-

san vannak visszaadva. Az öreg asszony arcán a gond fellege honol. Bizonyára arra inti leányát, hogy a város zajában ne térjen le az erkölcs utjáról. A művész nevét e képe után már ismerték mindenfelé, a merre csak a művészet terjed.

Bruck ezóta kifogyhatatlan a képek alkotásában. Alkot folyton és mindig nagyszerűt. Képeit egyszerűség jellemzi, de mindegyikben van valami megható, megkapó. A keresettség, a színpadias elrendezés hiányzik az ő képeiből, de annál hívebben látjuk bennök az életet visszatükrözni. 1878-ban a »Várva-várt levél« és »Éva kis leánya« (Une petite fille d'Eve), 1879-ben »A kivándorló« részesültek a „mention honorable“ fényes kitüntetésében. Ez utóbbi kép hajó fedélzetén álló 7—8 éves kis leányt ábrázol, ki nálánál jóval nagyobb esernyőt tart kezében. E festményben olyan keresetlen egyszerűség, oly igaz élet tárul elénk, hogy méltán ért el nagyhatású sikert. 1880-ban az »Árvák«, »Nagyon forró« és »Balatoni mosónők«, 1881-ben »Az utolsó garas« és egy *arczkép*, 1882-ben a »Falusi biró«, 1883-ban az »Indulás«, 1885-ben »A fűsvény«, »Kínos perczek«, 1887-ben »Ruth

megerősíti őt újból állásában, ezt biztosítottnak látta volna a jövőre nézve is.

A ravasz ember odáig ment, hogy ő maga kért maga mellé egy bizalmi férfit, ki őt esetleg képviselhesse, mert ő neki egész nap dolga van a kormánynál (sic). Hívei rögtön ajánlottak is erre az állásra valakit: *Hermann Ármin*, bonyhádi kereskedőt, kit azonnal sürgönyileg meg is hívtak.

A gyűlés különben *minden határozathozatal nélkül szétment*, és így megnyugtatta konstatálhatjuk, hogy Reichnek ezen újabb fogása *csufos kudarcot vallott*. Hogy mit fognak erre tenni az orthodoxia komoly elemei, arról ma még nyilatkozni nem lehet.

De mi az, kérdezed, nyájas olvasó, a mi a pozsonyi jesiva fejét, annyi rabbi tanítóját, a Ch'szam Szófer unokáját a volt lókupecz uszályhordozójává teszi? Mi az, a mi ilyen rabbinikus kapacitást egy tudatlan, de furfangos és merész kalandor csselfogásainak eszközévé alacsonyítja le? Semmi más, mint a pozsonyi főrabbi hártatlan szeretete jesivája iránt egyrészt és Reich Ignácz raffineriája másrészt, mely ezt a nemes szeretetet ezéljai számára kiaknázza. Van ugyanis határozott tudomásom róla, hogy Reich a pozsonyi főrabbival elhitette, hogy jesivája csak addig áll fenn, míg ő (Reich) áll az ügyek élén, de áldozatául esik a kongresszusi párt reformtörekvéseinek, mihelyt ő helyét odahagyja.

Jó volna, ha ezt a vakmerő hazugságot illetékes helyen méltatnák.

és Boas", 1888-ban „*A nagyapó látogatása*“, „*Pihenés*“, kerültek ki a zseniális és termékeny festő ecsetje alól.

Időközben a művész Párisban megnősült és boldog családi életet él. Két gyönyörű gyermekkel áldotta meg az ég, kiket nem egy festményben örökített meg.

Időnként ellátogat haza is, de itt is folytonos munkálkodásra serkenti ki nem alvó tettereje és művészete. Öt év előtt nagy eredménnyel járta be Erdélyt. Ott tartózkodása alatt készítette el a »*Vasöntök*« valamint a »*Dunaparton*« című nagyhatást elért festményeit. Ez utóbbit, mely a dunaparti mozgalmas életet, a vásári sürgést-forgást ábrázolja élethíven, a főváros vásárolta meg, s hogy azt mily nagy becsben tartja, mutatja azon körülmény is, hogy vele már két kiállításon, a bécsin és münchenin, vett részt.

Három év előtt Bruck műtermét Londonba tette át. De mielőtt ide elkisérnök, ide igtatjuk Huszár Imre Párisban élő hazánkfiának a művésznek párisi atelierjéről szóló tárczacikkének egy részét.

Munkácsy világhírű műtermén kívül, írja Hu-

## Delitzsch Ferencz.

### II.

1456-ban pompás üstökös riasztotta meg Európa népeességét. A pestis és a törököktől való félelem töltötte el a nyugtalanított kedélyeket, elannyira, hogy Calixtus pápa mindennapi imák végzésére szólította fel a katolikus hívőket, egyzsersmind elrendelvén, hogy ha a nap delelő pontját elérte, a harangok adják a jelt a közös áhitatra. \*) Ez volna Thomassen szerint a déli harangozás eredetének története. Igaz ugyan, hogy Halley, angol csillagász, 1682-ben kiszámította, hogy ezen üstökös ugyanaz, mely 1531, 1602 és 1682-ben is látható volt az éjjeli égbolton, a miből matematikai pontossággal következtette, hogy minden 75-ik évben meg kell jelennie; igaz továbbá, hogy ezen rejtélyes csillag megjelenése most már csak a nép alsó rétegeiben kelt félelmet és riadalmat; de azért még most is megkondulnak a keresztény egyházak tornyaiban a harangok, mihelyt a nap a délpontot elérte és valóban lélekemelő látvány tárul elénk, ha az utcán végig menve észre vesszük, hogy a déli harangszó hallatára a napszámos vagy favágó munkáját hirtelen aban hagyja, fűrészét vagy baltáját leteszi, kalapját leveszi, és ájtatos imára nyitja meg ajkait. Ha ilyenkor fantáziánk szárnyain a fényes urilakba tévedünk és látjuk, miként találkozik ezen

\*) Thomassen „Geschichte und System der Natur.“ Az egyház történetírói ellenben XXII. János pápára vezetik vissza a déli, vagy az »angelus« imára hívó harangozás eredetét. XXII. János pápa élt a 14-ik században.

szár, mely mint Páris egyik nevezetessége inkább nemzetközi jelleggel bír, vannak speciális magyar műtermek is és ezek között első sorban áll Bruck Lajosé! Magyar vendégszeretet, magyar szó, magyar tárgyú képek a falon, magyar társaság, oly otthonossá teszik a legelső pillanattól fogva a Pelouse-utcai házat, mintha nem is Párisban volnánk, sőt nem is a német szóban még mindig és a francia szóban már gazdag Budapesten, hanem valahol Miskolczon, Egerben vagy más tősgyökeres magyar városban. A kész képek és vázlatok alakjai is mind ismerősök. Az a csinos parasztleány, a ki verőfényes napsugártól megvilágított szobában a cserépedény körül rakosgat, valahol Emőd környékén születhetett; az a boldog háznép, mely este kiül a pitvar előtt az udvarra és boldog megelegedéssel nézi, a mint az apa felkapja két karjában és magasra emeli legkisebb gyermekét, a Tiszavidék népéletéből van merítve s bizony az a neki busult huszár a kurtakorcsmában, a kinek a rongyos falusi cigány a fülibe huzza a kedvencz nótáját, az se termelt francia földön, a hol nincs is olyan nyalka katona, hogy egy bogárszemű karcsu

mindennapi közös áhitatban a palota lakója a gunyhó lakójával, akkor eszünkbe jut a talmud amaz állítása, mely szerint maga az isten a községgel együtt végzett imát szivesebben meghallgatja, mint az egyedül elmondottat, mert a közös érzület elenyészteti, habár csak pillanatra is, az emberek közti különbséget.

A katolikus vallásos gyakorlatból vett ezen példa bizonyítja a szokás kiszámíthatatlan hatalmát. Nem tekintik már az üstökösöket csapásck hirnökeinek, de azért a déli harangszó nem szünt meg, sőt ősidőkből származó szent hagyománynak tekintik azt manapság.

Akarva, nem akarva eszembe jut a déli harangszó ezen története, ahányszor nekem, a zsidónak, valamely keresztény saját profétáink irataiból Krisztus messiás voltát bizonyíthatni igyekeznek. Ilyenkor úgy tetszik nekem, mintha most is látnám az első keresztény teológust, ki böngészni járt bibliánk termékeny földjén oly kifejezések után, melyeket vallásának alapítójára alkalmazhatna. Itt-ott megakadt szeme egyik vagy másik kitétlen, melybe homlokának verejtékével beleolvasta azt, amit ki akart olvasni belőle; utódai követték nyomdokait és most már terjedelmes irodalmat képeznek a keresztény értelemben vett messiási jóslatok magyarázatai. Magától értetődik, hogy Delitzsch is ilyen írásmagyarázatokhoz folyamodik, a mikor a »művelt zsidót« a keresztény vallás fölényéről a zsidóval szemben meggyőzni akarja. Ezen fejtegetések képezik D. legújabb könyvének javarészét. Csakhogy nem tudom, vajjon érdeklődik-e a »művelt zsidó«, ki nem egyszersmind teológus is, ilyen a szó legszorosabb

értelmében vett teológiai fejtegetések iránt, avagy értheti-e egyáltalában azokat? Különben ez a szerző dolga. Hanem mi úgy tudjuk, hogy D. könyvének olvasása okvetlenül gondolkodóba fogja ejteni a művelt zsidót, ki azelőtt vallásos kérdésekkel nem igen foglalkozott, és aztán keresni fogja — az igazságot.

Tegyük fel, hogy az »Egyenlőség« egy »művelt zsidó« olvasója D. könyvéből szerezne magának első tudomást Zakariás próféta azon titokszerű jóslatáról, mely így hangzik: »Kiöntöm Dávid házára és Jeruzsálem lakóira a kegyelem és imádság lelkét és ők ránéznek arra, kit átszegezték, és siratni fogják őt, mint az egyszülöttet és bánkódni fognak rajta, mint bánkódni szoktak az első szülött halálán.« (Zak. 12. f. 10. v.) Minő hatást fog gyakorolni ezen tétel a művelt zsidó olvasóra! Megdöbbenve fog felkiáltani: Hisz, itt minden egyes szó csakugyan a nazaretbeli vértanura van szabva! Tehát igaz, hogy a zsidó próféták annak megjelenését és vértanúságát sok száz évvel előbb jelezték? — De azután kétely kétely után fog támadni lelkében. Hát ha ezen mondat csak azért tetszik oly jóslatszerűnek, mert összefüggéséből kiemeltetett? Mi mindent nem lehet bizonyíthatni ily módon! Kérdezni fogja tehát, miképen értelmezik ezen mondatot a zsidó biblia-magyarázók? Kérdezni fogja továbbá, vajjon minden keresztény teológus vonatkoztatja-e ezen tételt a nazaretbeli vértanura? Kérdezni fogja, vajjon nem történt-e Zakariás korában valami, a mely eseményre a próféta utalni akar?

A zsidó magyarázó pedig így fog felelni: Igaz, messiási jóslatot tartalmaz ezen mondat,

dereku igaz magyar huszárt meg ne sértenék a vele való összehasonlítással. Magyar éret, magyar kedély mosolyog le ránk minden képről Bruck műtermében.

Mint már említettük Bruck három év előtt elhagyta Párist, nem mintha nem lett volna sorsával megelégedve, mert folyton tömegesen kapta a megrendeléseket, hanem mivel megbízást kapott egy nagyobb arcképcsoport elkészítésére. Londonba érve oly roppant nagy számban kapta a megrendeléseket, s közöttük igen sok arisztokratától, hogy célszerűbbnek látta műtermét Párisból Londonba átneni. Itt nagyobb-részt arcképeket fest, azonban régi genrejét sem hanyagolja el. Bizonyítja ezt a „*Joachim quartett*“ című nagyszerű festménye, mely általános és méltó feltűnést keltett remek kompozíciójával és kidolgozásával. A walesi herceg is meglátogatta a művész műtermét a kép megtekintése végett és elismerésének több ízben adott kifejezést. A kép pompás rézkarcban sokszorosítva forog közkézen. Négy világhírű hegedűművészt ábrázol: Joachimot, Strausz Lajost, Riest és Piattit, kik Biedermann Alfréd salonjában egy quartettet készülnék játszani. Előtérben Joachim és Piatti

láthatók, mögöttük Ries és Strausz, Joachim hátrátámaszkodva ül, jobb kezében a vonót tartva. Csak arra vár, hogy Strausz hegedűjét felhangolja, hogy megadhassa a jelt a megkezdésre. Riesz álló helyzetben, fejét előre hajtva figyel Joachimnak egy megjegyzésére. Piatti is készen áll, hogy a vonót végig huzza a gordonkán. Strausz a hurok hangjait vizsgálja műszerére hajolva. A festmény kompozíciója, a művészek állása brilláns és a művészek nagyszerűen vannak találva. Valóságos mestermunka. Már 400 guineet ajánlottak érte a művésznek, de ő az ajánlatot visszautasította.

Ily nagyszámu és remek műveket alkotott a művész, ki csak most áll élete delén. Nem tudjuk, mit bámuljunk nála jobban: a roppant termékenységet, a kifogyhatlan eszmegazdaságot, vagy az egyszerű, minden szinpadias fogástól ment, de ép azért meghatározható kompozíciót. Nem a nagy tömeg, tarka-barka csoportok ábrázolása által érte el fényes sikereit. Az ő képein, kevés kivétellel, alig találunk két-három alaknál többet. De akár komikus, akár komoly hangulat vonuljon végig képein, mindegyiket meghatározó



hanem ezen jóslat ama boldogabb korszakra vonatkozik, a mikor »a bárány és a farkas békességesen megférnek egymás mellett«, a mikor az emberek többé nem üldözik, nem kaszabolják egymást gyilkos háboruban; és ha akkor mégis egyik vagy másik az emberek közül leszuratik, avagy »átszegeztetik, akkor siratják azt, mint siratják az egyszülöttet, és bánkódnak rajta, mint bánkódni szoktak az elsőszülött halálán.«

A keresztény, szabad gondolkozású teológus viszont jeles, tekintélyes biblia-magyarázókat fog elősorolni, kik egyáltalában semmiféle messiási jóslatot nem találnak ezen mondatban. Bunsenre hivatkozván, be fogja bizonyítani, hogy Zakariás korában egy Uria nevű szent férfiú Jojakim által megöletett; és erre vonatkozik a próféta fenti elégikus szózata; vagy egy másik Bleek nevű kitűnő teológus állítására fog hivatkozni, melynek értelmében a próféta egy előttünk ugyan ismeretlen, de kortársai előtt még ismeretes történelmi eseményre céloz. Ezen és a hozzá hasonló mondatok típus gyanánt vehetők és valamiképp mi is saját életünk változatosságában számtalanszor keresünk és taláunk is hasonlatosságokat a bibliában itt-ott előforduló eseményekkel, úgy kerestek és találtak is számtalan mondatokat a sz. írásban, melyek Krisztus életére és működésére vonatkoztathatók.

Ez a »mivelt zsidó« álláspontja a próféták messiási jóslatainak keresztény fejtegetéseivel szemben. Szolgáljon ezen D. röpiratából idézett példa pars pro toto gyanánt. Ezen lap nem teológiai szaklap, melyben D. minden egyes bibliai vagy talmudi idézetét megczáfolhatnók. Különben — úgy hisszük — nem is igen vá-

gyódnak ilyen beható fejtegetések után azon »mivelt zsidók«, kiknek lelki üdvét D. olyannyira szíven hordja, és kik az »Egyenlőség« olvasóköreinek zömét képezik. De van Delitzsch utóbbi röpiratában az érvelésnek egy másik neme is, mely általános érdekléssel bir, melyről azonban el nem hallgathatjuk, hogy fölötte fájó érzést keltett lelkünkben, mert általa ama le-sújtó tudatra ébredtünk, hogy még Delitzsch is az előítélet kegyetlen hatalma alatt áll, úgy hogy velünk szemben tárgyilagos és igazságos ítélő képessége némi tekintetben cserben hagyja őt. Erről legközelebb.

**Dr. Klein Gyula,**

ó-budai főrabbi.

## Egy kis reminiscencia.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Derék kollegám és kedves barátom, dr. Klein Gyula főrabbi urnak, Delitzsch röpiratáról értekező és becses lapjában közzé tett cikke, melyet nagy érdeklődéssel olvastam, engem is készített — a »kidús-hasém« magasztos érdekében — egy ilyen, köztem és egy világhírű német történész között már évekkel ez előtt lefolyt vitát a nyilvánosság elé hozni.

Hogy én ezt már elébb nem tettem, ennek egyedüli oka ama nagy keresztény tudós- és zsidó-barátnak az óhaja vala, ki, t. i. attól tartott, hogy levélelileg történt vitatkozásunk idején, midőn az antiszemita-áramlat Németországban éppen a legveszélyesebben hullámozott, annak nyilvános közlése az igaz ügynek, melyet ő szolgálni akart, csak kárt okozott volna.

közvetlenség, keresetlen egyszerűség jellemzi. Mennyit mesél a »Kivándorló« cz. festménye. Egy egész család történetét olvashatjuk ki a kis leányból, ki egy hatalmas esernyővel kezében áll a hajó fődélzetén. Vagy mennyi humor van a „Kinos perczekben.“ Egy fogfájásban szenvedő szerzetes kétségbeesetten tekint francziskánus társára, ki stoikus nyugalommal vizsgálja a foghuzót, melylyel társát megakarja szabadítani szenvedéseitől. A képet nem lehet megtekinteni a nélkül, hogy az ember el ne mosolyodjék.

És most végezetül ide igtatjuk néhány sorban Szana Tamás jeles kritikusunknak a „Magyar Művészek“-ben Bruckról mondott véleményét: Bruck Lajos, írja Szana, csaknem kivétel nélkül hazai tárgyakat dolgozott föl. Nem keres tragikus hatású jeleneteket, hanem megmarad a mindennapi élet apró mozzanatainál, gyakran a legegyszerűbb helyzetnek igyekezvén jelentőséget kölcsönözni az érzelmi résznek kiemelése által. Nem közönséges adománya a fiatal festőnek, hogy bárhova nézzen is, mindenütt talál képtárgyat. Neki elegendő a legközönségesebb utcza jelenet arra, hogy felfedezzen rajta valami fes-

tőt, valami jellemzetest. Ezért a legtöbb képén alig találkozunk többel mint 2–3 alakkal. Hogy azonban nagyobb csoportokkal is könnyen meg tud birkózni, azt legújabb nagyobb képe a „Vasuti bucsuzás“ mutatja. Ez a festmény a magyar nép életéből ritka közvetlenséggel van kimarkolva s egyike a legjellemzetesebb alkotásoknak.“

Megemlítjük még, hogy a jeles festőművésznek egyik öcscse, Bruck Miksa, szintén mint festőművész szép hirnévre tett szert. A emrég bezárult őszi kiállításán a Mücsarnokban két köztetszésben részesült, igen csinos és hangulatos képe volt látható, az »Erdei részlet« és »Hazafelé« cz. festménye, mely a mezőről dalolva hazatérő parasztleányokat ábrázol. Egy másik testvére, dr. Bruck Jakab. előkelő, nagytekintélyű fővárosi orvos s az egészségügyi tanácsnak tagja.

Bruck Lajostól, látva bámulatatos termékenységet, mely semmiben sem rontja képeinek remek művészetét, még igen sokat várhat hazája. S ezt nem csupán frázisként mondjuk, a melylyel az életrajzokat berekeszteni szokták.

Most azonban — hála a mindinkább diadalmaszkodó igazságnak — e veszély sem Németországban, sem édes hazánkban többé fenn nem forog; így hát bátran szólhatok amaz igen érdekes tényről, mely jelenleg — szerény véleményem szerint — éppen Delitzsch röpiratával szemben jótékony s jellemző hatást gyakorolhat.

A hirneves, valóban lánglelkű történész, *Mommsen Tivadar*, egy, a hirhedt zsidófaló Treitschke ellen intézett broschürben, mely megjelenésekor nagy szenzációt keltett, szintén felszólítja a zsidókat — bár nem oly nyíltan és világosan, mint Delitzsch, — hogy döntsék le már egyszer tökéletesen ama válaszfalakat, melyek a zsidóság és a kereszténység között fennállanak.

Mint egykori tanítványa, bátorkodtam hozzá a szerény kérdést intézni: Valjon mit ért ő ama válaszfalak tökéletes ledöntése alatt, melyek a zsidóknak a keresztényekhez való közeledését akadályozzák? A külön vallástörvények-, szertartások-, szokások- és a házassági tilalmaknak eltörlését-e, vagy pedig egyenesen azt, hogy a zsidók a keresztény hitre térjenek át?

A kitünő, szellemdus férfiú következőképen felelt ezen kérdésemre.

Mínt hogy kedvelt tanítványa voltam, — mondá ő — tehát őszinte véleményét tudatja velem ily kényes kérdésben is, melyre választ adni nem éppen kellemes foglalkozás, mert igen könnyen türelmetlen keresztényként tűnhetik fel. De miután én az ő mindig objektive gondolkodó szellemét ismerem, kívánatomnak engedve, megírja a magyarázatot broschürjében kifejezett felszólításához. Az ő felszólítása — jegyzé meg először — kizárólag csak azon zsidókhoz van intézve, kik vallásuk szertartásaira s rendeleteire tényleg már régóta nem reflektálnak és azokat minden lelkiismereti aggály nélkül teljesen mellőzik. — Másodszor, még ilyen zsidók közül is szeme előtt leginkább a német zsidók lebegnek, mivel Európában a német nemzetnek civilizációja kiválólag keresztény jelleggel bír; más nemzetnél ez talán másképen áll. — Harmadszor, a szertartási és házassági akadályok elhárítása a keresztények meg zsidók közti bensőbb viszonynak előmozdítására volna ugyan némi befolyással, de nem elegendő; ő a válaszfalak teljes ledöntését csakis a német zsidóknak a keresztény hitre való áttérésétől várhatja!!

Erre a nyílt és őszinte válaszra, forró köszönetet mondván világhírű tanítómnak, következő megjegyzéseket bátorkodtam tenni.

Igaz ugyan, miszerint oly zsidó, a ki sajátságos nevelése s műveltségénél fogva vallásának parancsatain s szokásain már régóta tulateszi magát, köny-

nyebben áttérhet egy másik vallásra, de korántsem lelkiismereti aggály nélkül. Mert minden vallásnak van egy, még pedig legfontosabb és legfenségesebb törvénye, melyet az embernek, ha emberi névre méltó akar lenni, minden körülmények között szigoruan teljesítenie kell; ez pedig ama *szent etikai törvény*, hogy az ember, pláne a szív-, szellem- és jellemben művelt, ne nyilvánítson soha oly nézetet, mely benső lelki meggyőződésével össze nem fér, szóval: *ne hazudjék szándékosan*. — Ön pedig, mélyen tisztelt tanár uram, azt kívánja a műveltebb s felvilágosodottabb német zsidóktól, hogy ők nyilvánosan a templomban tegyék le a keresztény hitvallomást, tekintet nélkül arra, valjon hiszik-e ők a „trinitás“ dogmáját vagy sem!! Tehát egyszerűen azt kívánja, hogy jellemes és derék emberek merő önérdékből, vagy — mondjuk — a német-keresztény civilizáció iránti magasabb érdekből tiszta jellemüket egy szándékosan kifejezett nagy hazugság által fertőzzék meg!! Vallásuknak dogmáival szemben ám nem így állnak azok. Ők e vallásban születtek, és ha ennek tanai meg dogmái meggyőződésükkel össze nem férnének is; nincsenek kényszerítve hogy, azokat nyilvánosan vallják és ez által jellemtelenséget kövessenek el. Ők névleg zsidók maradnak, mert mint olyanok születtek, de tényleg egész nyíltan és őszintén, lelkiületük meggyőződése szerint beszélnek és cselekednek.

A mi pedig azon állítását illeti, hogy a német nemzetnek civilizációja kiváló keresztény jelleggel bír, e fölött nem merek és nem tudok a nagy, világhírű német történészszel vitatkozni; e tekintetben előttem döntő a lánglelkű mesternek a különféle nemzetek eredeti génusába behatolt ítélete!

Azonban a szerény kérdést mégis megkoczkáztatom: Valjon *Mendelssohn Mózes* szelleme, mely — mint Kant maga írta — a német bölcsészetnek szép klasszikus előadó-irányát megteremté, nem volt-e a német civilizáció egyik előmozdító tényezője, dacára annak, hogy ő vallásilag izról-izre zsidó vala? Vagy pedig az ő halhatatlan barátja, a „Bölcs Náthán“ költője, *Lessing*, kit jámbor keresztény kortársai a kárhóztató névvel: »*Der grosse Heide*« jellemezték, nem volt-e a szó legigazabb s legnemesebb értelmében a német nemzetnek valódi lángeszű fia, kinek örökké klasszikus művei nélkül a német civilizáció valóban nem tűndökölhetne az ő szellemi s erkölcsi óriás magaslatán, még a legkeresztényebb jellege mellett sem?

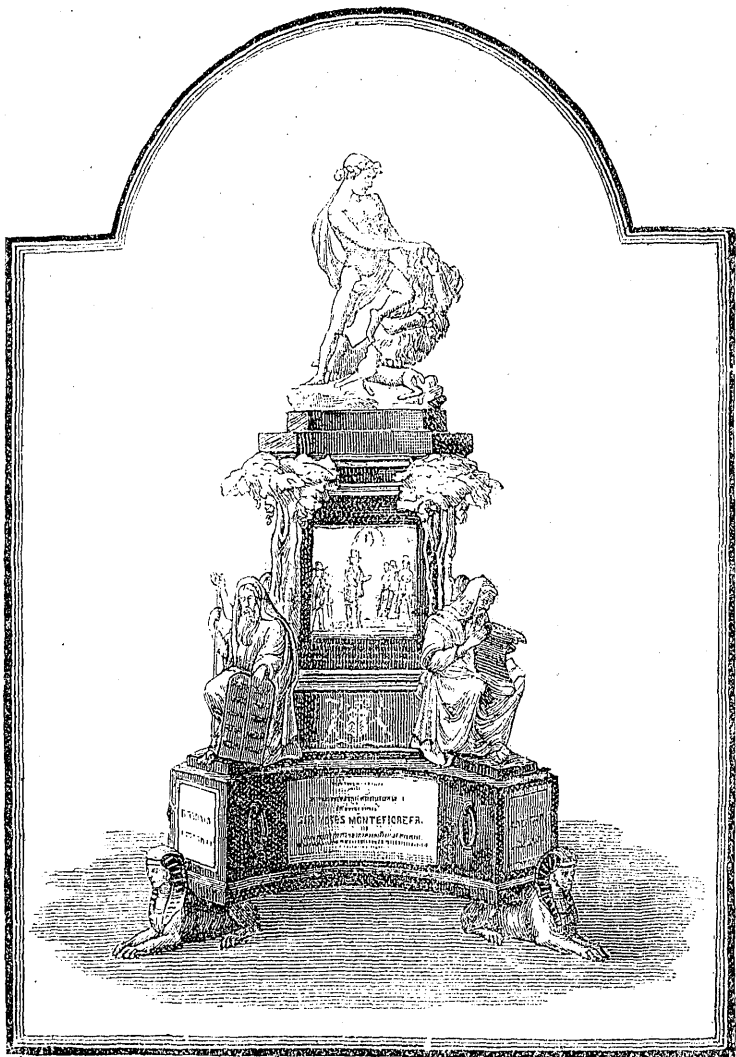
E kérdésemre, valamint többi észrevételeimre, *Mommsen* nem adott választ; de mély hallgatása — úgy hiszem — velős felelet vala.

Ezért reményelem, hogy a nagytudományu theológus, *Delitzsch*, végre szintén ily bölcs hallgatásba fog merülni.

*Dr. Rosenberg Sándor,*  
aradi főrabbi.

## A londoni zsidó-kiállítás tárgyai.

— IV-ik táblázat. —



6. sorozat.

A kiállítás egyik érdekes részét a Montefiore-szoba képezte. A nagy philantrop tetteit dicsőítő számtalan tárgy ugyanis a kiállításnak egy egész termét töltötte meg és azok közt a legérdekesebb egy másfél m. magas ezüst szobor, (tervezte Sir G. Hayter) melyet az angol zsidók Montefiorénak ajánlékoztak, midőn nagy felszabadító utjáról a damaskusi hamis vérvád által gyötört hitsorsosok érdekében visszatért.

Montefiore, Cremieux és Munk, kik Cairóba utaztak, rábírták ott *Mehemet Alit* Egyptom és Sziria akkori urát (1840-ben), hogy a Tamás pater ritualis meggyilkoltatásával vádolt, bebörtönzött és a kinpadra vont ártatlan zsidókat szabadon bocsássa és a vádat hamisnak nyilvánítsa. Montefiore aztán Cairóból Konstantinápolyba utazott és *Abdul Medjid* szultánnál kivitte, hogy fermant adott ki, mely a damaskusi vádat bűnös összeesküvésnek nyilvánította és megtiltotta, hogy birodalmában hasonló váddal élhessenek a zsidók ellen, és a zsidók megvédelmezését a hatóságoknak kötelességévé tette.

Leírhatatlan az öröm és lelkesedés, melylyel Montefiorét nemcsak hitsorsosai, de minden felekezet képviselői és a hatóságok is, visszatérte alkalmával minden általa érintett városban fogadták.

Viktória királyné személyesen köszönte meg nagy tettét és bárói rangra emelte, a nagy Palmerston szintén szép kitüntetésben részesítette, London városának lord mayorja tiszteletére diszlakomát adott és az angol zsidók ezüst szobrot nyújtottak át neki, melynek rajzát itt közöljük.

### »Az Uj Országgyűlési Almanach-ból.«

#### II.

#### Képviselőházi tagok.

**Chorin Ferencz,** (Szatmármegye, Aranyos-Medgyes kerület) 1842-ben Aradon született. Jogi tanulmányait részint külföldön, részint Budapesten végezte; 1866-ban jogtudor lett. Az ügyvédi vizsga letétele után Aradon telepedett le; tevékeny részt vett a politikai életben s az ellenzék megbízásából lapvezére lett az »Alföld« cz. politikai napilapnak. Mint a balközépnek hive, Atzél Péternek főispánná történt kineveztetése után képviselővé választott. Tevékeny részt vett a ház tárgyalásaiban, felszólalt az igazságügyi kérdésekben; tagja volt az ipartörvény és a bűnvádi eljárás ideiglenes szabályozása tárgyában kiküldött bizottságoknak. Az 1872-iki választásoknál a Deák-párt az akkor nagy népszerűségnek örvendő Ráday Gedeon

grófot léptette föl jelöltül, a kivel szemben Chorin kisebbségben maradt. Ekkor ismét a városi ügyeknek szentelte erejét. 1874-ben az aradi ügyvédi kamara helyettes-elnöke lett. 1875-ben újból Arad képviselőjévé választott szabadelvűpárti programmal; 1876-ban a kiegyezési kérdések folytán több társával kilépett a pártból. 1878-ban egyhangulag választotta meg Arad, de már 1881-ben a közjogi ellenzék jelöltjével Náray Imrével szemben kisebbségben maradt s csak néhány hó múlva juthatott be a házba, mint a baksai kerület képviselője. A mérsékelt ellenzék kebeléből kilépve, 1884 óta Szatmármegye aranyos-medgyesi kerületét képviseli, mint a szabadelvű párt hive. Az igazságügyi bizottság tagja, elnöke a mentelmi bizottságoknak.

**Jellinek Arthur,** (Besztercze-Naszódmegye, Naszód-kerület) 1852. márczius 16-án Budapesten született; legidősebb fia néhai Jellinek Mórnak, a budapesti közuti



vas ut létesítőjének. Közép-iskolai tanulmányait Budapesten végezve, a bécsi, majd a budapesti egyetemen hallgatta a jogot. 1876-ban ügyvédi irodát nyitott. 1877-ben lépett nyilvánosságra első jogi művével, melynek czime: »Az apai hatalom a római jogban«. Ezt sürű egymásutánban követték élénk feltűnést keltett tanulmányai »A katonai büntető jogról és büntető esküről«; a magánjogi tervezet általános részéről (melyhez maga revideált szervezetet csatolt), a nyugdíjtörvényről, a büntető bíróságok tervezetéről, a feles földről, azonfelül számos cikket közölt a napilapokban. Nagyobb művének a »Magyar magánjog«-nak eddig első része jelent meg. Irodalmi működésén kívül tevékeny részt vett a jogászkör tárgyalásaiban is; választmányi tagja az ügyvédi kamarának. Az 1887-iki választások alkalmával, mint a szabadelvű párt hívé, tagja lett a képviselőknek, tagja a III. bíráló bizottságnak.

**Krausz Lajos**, (Pozsony megye, Duna-Szerdahely kerület) 1844. szeptember 11-én Budapesten született. Tanulmányai befejeztével átvette atyja üzletének egy részét s 1870 óta saját nagy maláta- és szeszgyárát vezeti. 1873 óta a főváros bizottsági tagja; helyet foglal a tőzsdebizottság és tőzsde-bíróság, valamint az országos ipar-egyesület igazgatóságának tagjai sorában is. A szegedi, székesfehérvári és a budapesti kiállítások munkálataiban tevékeny részt vett. A család 1882-ben „megyeri“ előnévvel magyar nemességre emeltetett. 1884-ben a szentendrei kerületben szabadelvű párti programmal megválasztották; választása csak később igazoltatott. 1888-ban a duna-szerdahelyi kerületben, a hol a megválasztott képviselő választása megsemmisített, fellépett és pótválasztás útján mandátumot is nyert.

**Neményi Ambrus**, (Szilágymegye, Szilágycseh kerület) 1852-ben Péczelen született. Középszkolai tanulmányai befejeztével hírlapíró lett. 1873-ban külföldre utazott, s ott töltött három évet. Hazatérve, elnyerte a bölcsészettudori oklevelet. A „Pester Lloyd“ szerkesztőségébe lépve, mint tárczairó, majd mint publiczista működött, s a társadalom számos közhasznú intézményét kezdeményezte a sajtóban. 1882-ben a főváros törvényhatósági bizottságának lett tagja, s mint ilyen főleg a lakásügy kérdésében fejtett ki élénk tevékenységet. 1884-ben a szilágycsehi kerületben szabadelvű programmal képviselővé választották, s jelenleg is e kerületet képviseli. Tagja és előadója a közlekedési bizottságnak. 1887 elején kilépett a „Pester Lloyd“ szerkesztőségéből. Több éven át budapesti és bécsi levelezője volt a Gambetta által alapított „Republique Française“-nak s a „Nouvelle Revue“ tudományos folyóiratnak, melybe a magyar parlamentről hosszabb tanulmányt írt. Önálló művei: „Rabelais és kora“, „Parlamenti fegyelem és tekintély“, „Kortörténelmi rajzok“, „A francia forradalom hírlapírói és hírlapírodalma“, „Hungaricae res“ (röpirat a Schulvereip ellen), szerkeszté továbbá „Das moderne Ungarn“ című munkát s folyóiratainkban folyton jelennek meg tanulmányai.

**Neumann Ármin**, (Háromszékmegye, Bereczk kerület) 1845-ben Nagyváradon született; tanulmányait zülövárosában és Bécsben végezte; 1868-ban jogtudorrá

avattatott Budapesten, 1869-ben ügyvéd lett és Székes-Fehérvárott telepedett meg. Itt írta meg a »Magyar kereskedelmi törvény magyarázata« című nagy munkáját; azonfelül számos jogi cikket tett közzé s a jogászyűléseken mint előadó szerepelt. 1882-ben a budapesti egyetemen a kereskedelmi és váltójog magántanárává habilitáltatott; kevéssel azután ügyvédi irodáját is a fővárosba helyezte át. 1887-ben szabadelvűpárti képviselővé választott. Nagyszabású beszéde a szeszadó-törvény tárgyalása alkalmával közfigyelmet ébresztett.

**Ullmann Sándor**, (Fogarasmegye, Alsó-Árpás kerület) 1850. február 18-án Budapesten született, középiskolait ugyanitt végezte, az egyetemet részben Bécsben, részben Budapesten látogatta; 1872-ben jogtudorrá, 1873-ban ügyvéddé lett és ugyanakkor irodát nyitott a fővárosban. Atyja, néh. Ullmann Károly érdemeinek elismerésül a család 1880-ban »erényi« előnévvel nemességet nyert, Testvéreivel atyjuk emlékére a magyar tudományos akadémiánál 3000 forintos alapítványt tett, melynek kamatai időnként egy gyakorlati közgazdasági kérdés pályadíjára fordítatnak. 1879-ben Budapest főváros bizottságának tagja lett, 1881-ben Fogarasmegye alsó-árpási kerületében szabadelvűpárti programmal föllépett, de kisebbségben maradt, 1884 és 1887-ben ugyanezen kerületben nagy szótöbbséggel, majd egyhangulag megválasztott. 1887-ben az állandó igazoló bizottságnak előadó-jává választották s a mentelmi bizottságnak is tagja. Irodalmi munkásságot is fejtett ki. Czikkei, melyek leginkább jogi és közgazdasági kérdésekkel foglalkoztak, szaklapokban s különösen a »Pester Lloyd«-ban, »Ellenőr«-ben és »Nemzet«-ben jelentek meg. 1877-ben monographiát írt »A részvényes kereseti jogáról«, 1876-ban »A kényszeregyezés kérdéséhez«, 1880-ban a budapesti kereskedelmi testületek megbízásából »Előterjesztést« dolgozott ki »Az ipartörvény revisiója tárgyában«, mely munkát a testületek által elfogadtatván, kinyomatott és a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak bemutatott. 1882-ben »A magyar kereskedelmi és iparkamarák reformjához« című munkáját bocsátá közre, melylyel a Pesti Lloyd-társaság által kitűzött 30 arany pályadíjat nyerte el. 1888-ban »Zsidó felekezeti ügyek rendezése« cím alatt írt röpiratot 1885 óta tagja a magyar írók segélyegylete igazgatóságának; részt vett a poliklinikai egyesület alapításában, melynek igazgatósági tagja.

**Wahrman Mór**, (Budapest főváros, V. kerület) 1828-ban Budapesten született. Tanulmányai végeztével a kereskedelmi pályára lépett s atyja régi üzletében a »Wahrman és fia« czég tagja lett. A zsidó-emanczipáció törvénybe iktatása után az első zsidó vallású képviselő lön; 1869-ben választották meg először a főváros lipótvárosi kerületében, melyet maig is képvisel. Mig a Deák-párt fennállt, annak belső zöméhez tartozott, a fusió után a szabadelvű párthoz csatlakozott, de a boszniai occupatio után kilépett s egy ideig párt nélküli volt, mig ismét a párt tagjai sorában elfoglalta helyét. A delegációnak és a pénzügyi s közgazdasági bizottságoknak egyik legrégebb tagja. A főváros üzleti életének és kereskedelmi s ipari köreinek jelentékeny tényezője.

## Szellemszikrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

(106. folytatás.)

Gondolataidat tetteknek képzeld, tetteidre a gondolat mértékét illeszszed és gondolataid kicsapongók és tetteid meggondolatlanok soha sem lesznek.

\*

A dolgok végén sokan okulnak, de bölcsnek csak az mondható, ki a dolgok kezdetén látja azok végét.

\*

Hiszen áll, miszerint Jochai helyesen cselekszik és bölcsen beszél, csak hogy — nem idejében teszi ezt.

\*

— Mit tegyünk, rabbi, hogy joggal jóknak ne vehessenek bennünket?

— Mindenek előtt, flaim, ne cselekedjetez semmi rosztat.

\*

Sokaknak jósága gyávaságukból ered.

\*

Tagadja gonoszságait; — annál jobb. A ki még szégyelni tud, meg is javulhat.

\*

A tapasztalat egy napján többet tanul a bölcs, mint hétszerhét könyvtekerésből.

\*

Mit használ a balgának a tapasztalat: akár a vaknak a világitó nap.

\*

Mert olyan régi a dolog, hogy már rég elfelejtették, azt hiszed, hogy új.

\*

Tudomány nem óv meg a badarságtól.

*Talmulista.*

## Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **január végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . .	8 frt — kr.
fél évre . . . . .	4 frt — kr.
negyed évre . . . . .	2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak

egész évre . . . . .	7 frt — kr.
fél évre . . . . .	3 frt 50 kr.
negyed évre . . . . .	1 frt 75 kr.

**Az „Egyenlőség“**

*szerkesztősége és kiadóhivatala*

*Budapest, Váci-körút 23. sz.*

## Naptár.

Vasárnap (1889 január hó 20.) s'vat hó (30 napos) 18., hétfő 19., kedd 20., szerda 21., csütörtök (sóvvin-tat 6. böjtnapja) 22., péntek 23., szombat (bejelentik az I. ador hót = m'vorchin hachódes) 24. napja. *Hetiszidra: Mispótin.*

## Hazai hírek.

— A pesti zsidó hitközség új kórháza javára a lefolyt héten adakoztak: Gross Zsigmond 1000 frtot. Tafler Illés és Leonóra emlékére a családjá 1000 frtot. Györgyei Kálmán 500 frtot. Kohn József 200 frtot. Dr. Jellinek Ártur 200 frtot. Schlesinger Ignác 200 frtot. Stigmütz Lipót 100 frtot. Wolfner József 100 frtot. Kohn C. asszony 25 frtot.

— **Jótekonv czélu adományok.** A pesti zsidó hitközség választmánya elé az elmúlt hóban befolyt jótekonv adományokról szóló jelentést a választmány legutóbbi ülésében terjesztette W a h r m a n n Mór, hitk. elnök. A kórházra adományozott összegetek lapunk előző számában hétről-hétre közölvén, ezuttal a többi adományokat foglaljuk össze a következőkben: A szegények segélyezése czéljából adományozott: özv. Tafler Illésné családjá 200 forintot; özv. Schlesinger Róza hagyományilag 15 frtot. Továbbá különböző jótekonv egyesületek czéljaira adományoztak a következők: Gomperz Miksa a fiúrvaháznak 1000 fto.; Müller Vilmos az üdülő betegeknek 1000 fto.; özv. dr. Reinitz Józsefné férje emlékére a fiúrvaháznak 1000 fto. az izr. nőegyletnek 200 fto. a hitközségi nyugdíjintézetnek 100 fto. s 4 jótekonv egyletnek egyenként 50 fto.; s végül dr. Baumgarten Fülöp a fiu- és leányrvaháznak, a siketnémák és hülyék intézetének egyenként 25 fto.

— **Az orth. közvetítő-bizottság elnöke,** Reich Ignác által behívott orthodox országos gyűlésen, melyet vezércikkünk méltat, a következő rabbik vettek részt: Schreiber Bunem, pozsonyi, Fuchs Mór, nagyváradi, és Reich Koppel, verbói főabbik; (a püspökladányi rabbi, és a nyiregyházi 17 tagból álló orthodox hitközség rabbija, mint Reich Ignác peszacheliszt-üzletének felügyelői, a fővárosban tartózkodnak). Magánosok voltak: Kellner Gerzson Budapestről, Müller Edmond Székesfehérvárról, Frey Ártin Duna-szerdahelyről, Reismann Hermann Kis-Várdáról, Kellner Izrael Ungvárról, Kohn Károly Kun-Madarasról, Mautner Fülöp és Kritzler Bonyhádról, Halpert Nátán és Freund Móseh Arjeh Máramaros-Szigetről, Feuer Szolnokról, Levin Boldogasszonyról, Hirschfeld Balaton-Füredről, Braun Mihálydiról, Forsner Öcsöd-ről, Rosenfeld Kabáról, Brach S.-A.-Ujhelyről, Krausz Nyir-Madáról és Goldstein Udvardiról.

— **Felolvasó estélyek.** Az országos rabbi-képző intézet felső tanfolyamának »Theologiai Egylete« népszerű tudományos felolvasó gyűléseket rendez. A tárgysor a következő: I., február 11-én dr. Kecskeméti Lipót: »A zsidó költők pessimismusa.« II. február

18-án dr. *Elzász* Bernát: „Das Hohelied.“ III., február 25-én *Hofmann* Emil: „A talmudi agáda“ (szemelvényekkel.) A belépti díj az egész ciklusra 1 frt 50 kr. Pártoló tagok nem fizetnek. A befolyó összeg a segélyalap javára fordítatik. A felolvasások a rabbiképző intézet II-od emeleti nagytermében lesznek megtartva, kezdetök: esti 6 órakor. Jegyek kaphatók a titkárnál. (VIII. Bodzafa u. 26. sz.) Reméljük és kívánjuk, hogy e derék kezdeményezés a nagy közönség körében méltó pártolást találjon.

— **Az orsz. rabbiképző-intézet önképző köre** január hó 20-án, d. e. 10 órakor díszgyűlést tart. A tárgyszerozat a következő: 1. Szózat. 2. Elnöki megnyitó. 3. „Kölcsey irodalmi működése“ (pályanyertes munka) írta és felolvassa *Kelen* Ferencz. 4. „Gabirol költeményeiből“ (pályanyertes fordítás) írta és felolvassa *Fischer* Emil. 5. „A temető vendégei“ Rajz a zsidók történetéből (pályanyertes munka) írta és felolvassa *Krausz* Samu. 6. „Nápolyi emlék“ *Kiss* Józseftől szavalja *Kohn* Izidor. 7. „Hymnus“.

— **Alapítvány.** Nagy-Kanizsáról írják lapunknak: *Grüner* Jakab ur, neje elhalálzásának emlékére, 1883. évi deczember 31-én »Néhai *Grüner* Jakabné *Schlieszer* Babetta-féle 1500 frtos alapítvány«-t létesített azon célból, hogy ezen tőke kamatai, ha azok az 500 frtot elérik, szegény erényes, elárvult leányok kiházasítására fordíttassanak. Ez évi január 1-én az első kiházasítási alap a kamatokból megteremtve lévén, az alapítványi gondnokság tegnap összeült, hogy a beérkezett 6 folyamodó közül a díjat a legérdemesebbnek ítélje oda. A választás szerencsés és méltányosnak mondható, mert a gondnokság a díjat *Grünfeld* Regina hajadonnak, néhai *Grünfeld* Mór tanító leányának ítélte oda egyhangulag. A jó tett ugyan önmagát dicséri, de arra is érdemes, hogy nyilvánosan kiemeltessék.

— **Berger Henrik**, pozsonyi születésű bécsi lakos, a pozsonyi jesiva javára 1500 frtot adományozott.

— **Löw Lipót iratai** »Gesammelte Schriften« czim alatt legközelebb kerülnek ki a sajtó alól. A fölötté becses munkának, melyet a szerző fia, dr. *Löw* Immanuel, szegedi főrabbi ad ki, élénk érdeklődéssel néz eléje a zsidó tudomány minden barátja.

— **Bold. Kohn Albert fia**, *Kohn* Rudolf, igazgató a francia belügyminiszteriumban (annyi, mint nálunk a miniszteri tanácsos) atyja szülővárosának (Pozsony) polgármesteréhez, a császár és király trónralépte 40 éves jubileuma alkalmából 500 frankot küldött. A polgármester ezen összeget 10 szegény (7 keresztény és 3 zsidó) közt osztotta szét.

— **A tudomány-egyetem** orvosi fakultásának tanári kara legközelebb ülést fog tartani a *Wagner* tanár halálával megüresedett első belgyógyászati kórodai tanszék betöltése tárgyában. Az ezen ügyben *Korányi* Frigyes tanár elnöklete alatt már másodizben kiküldött bizottság abban állapodott meg, hogy a tanárikarnak a tanszék betöltésére vonatkozólag a következő javaslatokat fogja tenni: Első

helyen jelölendők: *Purjesz* Zsigmond, kolozsvári egyetemi tanár, hitsorsosunk, és *Kétli* tanár; második helyén *Bókai* kolozsvári egyetemi tanár és dr. *Jendrassik* magántanár. Bármily kívánatosnak tartanók, hogy már a kijelölésnél többséget nyerjen dr. *Purjesz*, ki az orvostudományt hazánkban annyi év óta oly buzgón és sikeresen szolgálja, mégsem merjük hinni, hogy ez a kívánság több lesz, mint pusztán „pium desiderium.“

— **Kitüntetés.** *Tiller* Sámuel, a *Tiller* Mór és testvére, budapesti katonai szállító-cz'g főnökét ő felsége *Milán* szerb király a *Takova*-renddel tüntette ki.

— **Várpalotáról** egy reményteljes ifju élet kora végéről értesítik lapunkat. *Steiner* Lajos, özv. *Steiner* Hermanné fia, a budapesti rabbiképző intézet egyik legtehetségesebb tanulója hunyt el ott, folyó hó 12-én, áldozatul esve egy hosszas, makacs betegségnek, mely a súlyos betegen fekvő édes anyja ápolására hazasiertett, gyöngéd fiut orozva támadta meg. Temetése nagyszámu közönség részvételével e hó 13-án ment végbe.

— **Karácsonyesti párbeszéd egy üzletben.** *Választekosán öltözött zsidó hölgy*: Csak valahogy későn ne küldje kérem a bevásárolt tárgyakat. Nálunk pontban hat órakor kezdődik az ajándékok kiosztása. — *Zsidó segéd*: Legyen nyugott ragyságod, még — *Kiddus* előtt ott lesznek.

## Külföldi hírek.

— **A bécsi izr. hitközség** elöljárósága e hó elején tartotta alakuló közgyűlését, melyen elnökke *Cohn* Arminió, csász. tanácsos, elnökhelyettesé pedig *Klinger* Henrik kamarai tanácsos választatott meg.

— **Hova vezet az antisemitizmus** A nyolczvannas évekkel beköszöntött társadalmi nyavalya nemcsak a szabadelvű eszméknek válik gyalázatára, hanem a legtöbb esetben nagy kárára maguknak az antiszemitáknak is. Nem egynek az utja vezetett már a börtön felé és nem egy fiatal embernek rontotta meg örökre jövőjét. Ezt kellett tapasztalni *Fellner* Richardnak, a gráci antiszemita diákok vezérének is. Egy antiszemita gyűlés alkalmával sértően nyilatkozott trónörökösünkről, kinek mellszobrát a terem-ből eltávolíttatta. A törvényszék ezért 13 hónapi börtönre ítélte el, és ezt az ítéletet helybenhagyta e hó 18-án a legfőbb osztrák ítélőszék is.

— **A gráci helytartó** ugyancsak erélyesen járt el egy leplezetten antiszemitikus czélú, »Marburg környéke« cz. lappal szemben, saját hatás körében hozott határozattal végkép feloszlátván azt. A feloszlató határozat indokaiban hangsúlyozza a helytartóság, hogy »az alapszabályoknak azon határozománya, mely szerint *üggyédek és zsidók az egyesületből kizáratnak, törvénybe ütköző megalázása egy törvényesen elismert vallás felekezetnek.*«

— **Egy szefard rabbi halála.** Szerajevóban e hó 5-én mult ki hosszas szenvedés után *Fínzi* Juda Leo, Bosznia s Hercegovina szefard zsidóságának főrabbiája. A haláleset országszerte mély részvétet keltett. Az elhunyt elő-

kelő s tiszteletre gerjesztő megjelenésü rabbi kitünő talmudtudós hírében állt, s kiváló szónoki tehetségéről is nevezetes volt. Rendkívüli erélyéről több ízben tett tanúságot, nevezetesen pedig egy alkalommal, midőn tudomására jutott, hogy egy tuzlai bíró a zsidó vallásu peres felet megillető esküt kizárólag a zsidó fél vallására való utalással ettől megtagadta és a keresztény ellenfélnek ítélte oda. Finzi rabbi ennek hallatára Appel báró tábornagyától, Bosznia akkori kormányzójától kihallgatást kérvén, kijelentette, hogy az esetre, ha a megsértett zsidóság elégtételt nem nyer, el van tökéelve az ügyet Kállay közös pénzügyminiszterhez, sőt ettől a királyhoz is felvinni. Az erélyes fellépésnek mihamar eredménye lett, amennyiben a pártatlan (!) bírót egy hét múlva vissza küldték Csaszlauba.

— **Kitüntetés.** *Seinfeld* Mózes hitsorsosunk, az 1845. év óta fenálló „Seinfeld M. és Fränkel“ stanislai nagykereskedő-czégnek egyik tagja, ő felségétől a koronás arany érdemkeresztet kapta.

— **A német császár** *Schönlanck* Vilmos, konzul, hitsorsosunknak a IV. osztályu vörös sasrendet adományozta. Jacobsohn, tanárt a zsidó kórház belgyógyászati osztályának igazgatóját pedig titkos tanácsossá nevezte ki.

— **Friedberg és Simson.** Mindkettő zsidó szülők gyermeke és mindkettőt barátságára méltatta boldogult Frigyes császár. Az elébbi, ki porosz igazságügyminiszter volt, már beadta lemondását, az utóbbi, ki a porosz legfőbb ítélőszék feje, szintén lemondani készül. Tessék következtetni!

— **Morgenstern Lina,** a híres jóttevőnő, a berlini zsidó nőegylet elnöke, »Die Frauen des 19. Jahrhunderts« című nagyszabásu könyvének első kötete (12 füzetben) megjelent.

— **Zsidó művészeti- és ipariskola.** *Straszbúrgban* immár 62 év óta áll fenn egy zsidó művészeti- és ipariskola, melyből eddigelé hétszáznál több fiatal művész és képzett iparos került ki, akik az iskola kitünő hírnevét messze földön ismertté teszik. Az iskola növendékeinek száma évről-évre szaporodik, azonban anyagi helyzete aránylag nem javul. Nagyobbrészt közadakozásból meríti létfenntartása eszközeit, s az intézet 62-ik évi értesítője sajnálattal említi, hogy az adományok összege évről-évre csökken, minek következtében az elmúlt tanévben is mintegy 600 márka hiányt tüntet fel az iskola költségvetése.

— **Hirsch Sámson Ráfael emlékezete.** Az elhunyt nagy rabbi temetését követő napon még számos németországi rabbi tartott gyászbeszédet a halottas háznál, nagyszámu közönség jelenlétében. A szónoklatok közül különösen kivált dr. *Koreff*, hanai rabbinak tartalom és külalak tekintetében egyaránt mintaszerű beszéde. A magyar zsidóság gyászának is akadt tolmácsa, *Lewin* tanító személyében, aki szépen fejtegette, hogy a boldogult emléke számos tekintetben az egész zsidóságnak közkincse.

— **Hirsch báró az orosz zsidókért.** A Szent-Pétervárott megjelenő „Hamelitz“ című lap értesülése szerint Hirsch Mórícz bárónak jelenleg két küldötte időzik Pétervárott, t. i. *Abjac* marquis és hitsorsosunk, *Lehmann*, kiknek megbízatásuk, hogy az orosz kormányval Hirsch

báró 50 millió franknyi nagy adománya iránt megkezdett tárgyalásokat befejezzék. Tudvalevőleg a fenti összeg kamatai tanintézetek felállítására és fentartására fordítandók. s ennek módozatai tüzetesen megállapítandók. E czélból gróf *Deljanow*, az orosz közoktatásügyi miniszter külön bizottságot küldött ki, mely Hirsch báró megbízottjaival és a miniszterrel, gyakran a miniszter magánlakásán is, beható tanácskozást folytat az eddig ugyszólván paratlanul álló emberbaráti akció részleteinek megállapítása tárgyában.

— **»Jeruzsalem« zsidó esti iskola.** Mintegy hat héttel ezelőtt Jeruzsalemiben a fenti című nagyszerű tanintézet nyílt meg, melynek legkiválóbb czélja a zsidó kézművesek társadalmi helyzetének javítása. Az intézet máris rendkívüli látogatottságnak örvend. Eddigelé 264 látogató jelentkezett, kiknek kora 15 és 56 év között változik és kik a következő foglalkozások között oszlanak meg: 16 asztalos, 10 esztergályos, 11 szabó, 6 kovács, 6 könyvkötő, 7 betűszedő, 3 nyomdász, 3 sárgaréz-műves, 5 órás, 2 gyógyszerész, 4 fametsző, 4 thóratekeres író, 1 fogorvos, 6 kárpitós, 11 kőfaragó, 1 vésnök, 2 kefekötő, 6 aranyműves, 10 talmudtanító, 24 talmudtanuló, 2 hitközségi szolga, 2 metsző, 4 molnár, 10 kőműves, 5 kereskedő, 6 pék, 2 rabbi stb. A növendékek angol-, német-, arab-, francia- és héber-nyelvoktatásban, továbbá számtani, mértani, történelmi, földrajzi stb. oktatásban részesülnek. Az iskola a legkiválóbb tanerőkkel dicsekszik, kik egytől-egyik díjtalanul működnek közre. (Jüd. Presse.)

— **Schurz Károly és az antiszemitizmus.** Az anynyiszor elítélt és kárhoztatott németországi antiszemitizmus ellen legutóbb *Schurz* Károly, a nagynevű amerikai tudós, emelt szót, azon alkalomból, hogy New-Yorkban a világ egyik legnagyobb jótékonyági intézetét, az u. n. „Montefiore Home“-t ünnepélyesen átadták a közhasználatnak. Schurz mindenekelőtt utalt a nagy zsidó emberbarát: Montefiore érdemeire és kiváló tulajdonságaira, majd a Montefiore Home keletkezésének történetét és céljait vázolta, kiemelvén, hogy az intézet a szenvedőknek közös, minden valláskülönbség nélkül való használatára állított fel. „Nemrég alkalmam volt, — folytatá aztán a szónok — az ugynevezett „antiszemitikus mozgalom“ keletkezését, jellegét s céljait közvetlen közelből szemügyre vennem, — egy oly mozgalom céljait, amelyben nyilatkozó fanatizmus és üldözés sőtét szelleme valósággal meggyalázza a 16. század emberi felvilágosodottságát, a mely mozgalom a legostobább előítélet és a legörültebb szenvedélyhez fordul; a melynek igazságtalansága minden tisztességgel ellenkezik és a melynek gyávasága, — mert a gyávaság lényeges eleme az oly törekvésnek, mely egy embercsoport közreműködő erőinek elnyomását célozza, — melynek gyávasága, mondom, minden embernek, a kiben csak egy csepp önbecsérzet van, megvetését kell, hogy kihívja. Szemben ezzel a mozgalommal, mely évek óta izgatja Europa egyes országait, örömmel telik el az ember szíve, ha hallja a Montefiore Home elnökének ajkairól, hogy egyetlen emberi lény sincs kizárva ezen intézetből vallása miatt. Neki módjában áll kézen fogni a dühöngő antiszemitát, s megmutatni neki a zsidó pénz, zsidó munka, zsidó közszellem, jótékonyág és odaadás segélye-

vel épült és fentartott kórházakat, árvaházakat és iskolákat, mondván: „Ha beteg, elaggott ember, avagy gyámoltalan gyermek találkozik köztetek, a ki felé sehonnan sem int segítő kéz, van itt hely számára, szívesen látjuk őt.“ Vajjon mit felelhet erre az az antiszemita? Nem, nem, ez a „mozgalom“ már nem tarthat sokáig, szégyenletes véget kell annak érnie, és mihamar meg fogja ásni sirját az emberi természet ezernyi nemesebb ösztöne és a kor polgárosultsága.

— **A new-yorki egyesült zsidó jótékony egyesületek** a lefolyt évben 7000 new-yorki és 30,000 idegen (bevándorló) szegényt támogattak.

— **Az új szerb alkotmány és a zsidók.** Az új szerb alkotmány a szerb zsidók teljes egyenjogusítását, mely ugyan gyakorlatilag eddig is megvolt, törvényerőre emelte. Az egyenjogusítás nemcsak számos politikai érdekekkel van szoros összefüggésben, hanem anyagi tekintetben is nagy fontossággal bír, a mennyiben általa a zsidóknak Szerbiában való tartózkodhatása törvényileg biztosítva van. A kisebb hitközségek most a belgrádi anyahitközséggel való egyesülés tervével, és francia mintára consistoriális alapon való szervezkedés eszméjével foglalkoznak. A belgrádi zsidóság legkiválóbbjai küldött-ségileg mondtak köszönetet Milán királynak az alkotmány ezen nevezetes rendelkezéseért.

— **A bolgár fejedelem** megerősítette dr. *Dankovitz*, volt boskovitz (Morvaország) rabbi megválasztását a bolgár zsidók országos főrabbjává. Dr. Dankovitz első szónoklatát Szófiában spanyol nyelven fogja tartani, (a bolgár zsidók spanyolok), második beszédét már bolgárul fogja elmondani. Dr. Dankovitz nagy nyelvismerettel dicsekedhetik. Beszél ugyanis héberül, németül, francziául, spanyolul, oroszul, csehül, bolgárul és lengyelül.

— **Párisban** folyó hó elején ment végbe a »Consistoire israélite« egyik tagjának megválasztása, *Rothschild* Gusztáv báró elnöklete alatt. Megválasztatott nagy többséggel *Sey* tábornok.

— **A francia képviselői kamara** a költségvetésnek zsidó kultusz-czélokra előirányzott tételeit rövid vita után megszavazta. E tételek közt jelentékenyebbek: személyi kiadások 158,900 frank, a szeminárium államsegélye 22,000 frank, zsidó- és protestáns templomépítési segélyek 40,000 frank. A kifejtett vita folyamán de l'Aisne megye egyik képviselője a tételek leszállítását indítványozta, mely indítványát azonban az előadó, *Gomot*, volt miniszter és Ferrouillant képviselő fejszólalása után elvetették és az előirányzott tételeket nagy többséggel megszavazták.

— **Az antiszemitizmus** ellen heves támadást intéz az »Estafette« című tekintélyes hirlapban *Case Jules*, a francia hirlapirodalom egyik legkiválóbb munkása. A rendkívül szellemes cikk éle főleg a *francia* antiszemiták ellen irányul, kik úgy látszik, egész komolyan álmodoznak egy modern kereszties hadjáratról a zsidók ellen. A szellemes szerző, a ki, mellesleg megjegyezve, buzgó katolikus, nem tulajdonít komoly fontosságot az idétlen mozgalomnak. Föltétlen bizalommal viseltetik a zsidóság

rendkívüli szívóssága, életereje és ellenállási képessége iránt, mely annyi évezreden át a legpusztítóbb viharokkal szembeszállt és győzelmesen került ki belőlük. »Valóban nem létezik bámulatosabb példája a leghihetetlenebb szívósságnak, írja *Case*. A világtörténelem tanuságot tesz róla, hogy a zsidóság ellen indított harcz sohasem hozott szerencsét fanatikus kezdeményezőinek. Minél inkább üldözik ezt a szerencsétlen népet, minél örültebb dühvel, minél embertelenebbül támadják meg, annál inkább szaporodik; annál inkább növekszik befolyása kérlelhetlen elleneivel szemben. Értelmi és erkölcsi tulajdonságai páratlanul állanak. Évszázadok folyamán, vészben és viharban edződtek azok. Egy tizenöt éves zsidó ifjunak csaknem mindig több élettapasztalata van, mint egy harminczesztendő kereszténynek. . . . A zsidó szolidaritás és együttérzés, melyet mi keresztények annyira csodálunk, a zsidó magas értelmiség, páratlan szorgalom és igyekezet: mindez csak természetes kifolyása örökös megtámadtatásuknak. Toujours en vedette — (mindig ébren!) ez az ő jelszavuk évszázadok óta. Eltanulják tőlünk mindazt, ami jó, míg mi e rendkívül előhaladt néptől vajmi keveset, vagy épen semmit sem tudunk tanulni. Az antiszemitáknak második természetévé vált az igazságtalanság. Csak hibáit látják ellentelüknek, nem pedig előnyeiket is, noha ez utóbbiak sokkal szembeszökőbbek. A kitarást, az értelmi erőt, az ernyedetlen szorgalmat, melyek Izrael népet annyira kitüntetik, szántszándékkal figyelmen kívül hagyják. Azért nem lehet e mozgalomnak sohasem sikere. Idővel úgy elsimul az, mint a tenger hulláma, de Juda rendíthetlenül, győzelmesen fog állani még akkor is, midőn az antiszemitizmus, mint hallatlan ostobaság, már rég lomtárba került.«

— **Fejedelmi páciens.** A straszburgi egyetem magántanára és Kuszmaul tanár asszistense, dr. *Cahn* Arnold Nicolajewits Mihály orosz nagyherczeg gyógykezelése végett Cannes-ba (Délfranciaország) hivatott.

— **Zsidó államtitkár Olaszországban.** Őszinte örömmel üdvözljük azt a Rómából jövő hirt, mely szerint *Sonnino* Sydney, hitsorsosunk, az »Asili israelitici« (zsidók menhelye) és számos más felekezeti egyesületnek egyik legbuzgóbb pártfogója pénzügyminiszteri államtitkárrá lett. Nevezett hitsorsosunk rendkívül sokat tett az olasz zsidóság, s különösen a római zsidó hitközség érdekében, ami annyival inkább módjában állott, mert Umberto király évek hosszú sora óta személyes barátságával tiszteli meg. *Sonnino*-Sydney egyébiránt Olaszország legkiválóbb pénzügyi tekintélyei közé tartozik és ritka tehetségétől s ernyedetlen szorgalmától az olasz pénzügyek javítása körül minden párt egykép sokat vár.

— **A ghettok pusztulása.** A római ghetto egész területét építkezési célokból megvásárolták, s a város eme régi nevezetességének nemsokára nyoma sem lesz. Hasonló sors vár a florenczi hires ghettona, mely a gyönyörű virágváros kellő közepén mindeddig daczolt az idő vasfogával. A florenczi polgármester hirdetésményéhez képest ugyanis e hó 14-én az egész ghettonak árverés alá kelle kerülnie. Összesen huszonhét régi ház kerül dobra, melyeknek meglehetősen jelentékeny kisajátítási

ára 311,450 lirára (o. é. mintegy 150,000 frtra) rug. A történeti nevezetességű városrész helyén rövid idő múlva modern paloták fognak emelkedni.

— **Igazgatói jubilaum.** Lapunk mult számában röviden megemlékeztünk arról, hogy a londoni „Fry-school“ igazgatója, *Angel* folyó hó 2-án ünnepelte igazgatói működésének 50 éves jubilaumát. Londoni lapok az ünnepélyről terjedelmes tudósításokat közölnek, kiemelve, hogy az ünnepély a londoni zsidó hitközség történetében páratlanul áll. Az ünnepélyen a hitközség legjelesebbjeivel élén, egész London és környékének zsidósága részt vett, s az angol lapok lelkes szavakban csatlakoznak az ünnepi szónokok magasztaló beszédeihez, melyekkel az ünnepeltnek az általa vezetett iskola körül szerzett elévülhetlen érdemeit méltányolták. Az iskola gondnokága nevében annak elnöke Lord *Rothschild*, üdvözölte, az agg igazgató főrabbi helyett dr. *Adler* Herman, a tanítótestület képviselőjében pedig *Ábraham*, aligazgató tartott lendületes beszédet. A számos üdvözlő beszéd közül még a Gladstone-kabinet volt közoktatásügyi minisztere, *Mundella* A. I. beszédét emeljük ki, melyben az angol közélet eme kitünősége meleg elismeréssel, az egész londoni zsidó hitközséget megtisztelőleg szólott az iskola előnyeiről s a jubilanst azon tanfőru gyanánt ünnepelte, »kinek közoktatási ügyekben a legjobb és legbecsesebb tanácsokat köszönhetete.«

— **A 25 notabilis közt**, kik felhívást intéztek a svéd nemzethez, hogy Oszkar király 60. születésnapját (január 21) ünnepélyesen ülj meg, 3 hitsorsost találunk: *Frenkel* és *Davidson* főkonzulokat és *Rubinson*, Stockholm főkapitányát.

— **Kinevezések.** Hollandia királya *Asser* tanár, külügyminiszteri osztálytanácsost a németalföldi rajnai hajózás biztosává nevezte ki. — Dr. *Löwenberg*, csász. kormánytanácsos Berliaben, az újonnan berendezett országos természet- és műtani intézet aligazgatójává neveztetett ki. Az érdemes tudós, ki apái hitéhez a leghivebben ragaszkodik, maga Bismarck herczeg kívánta kineveztetését.

— **„The Gresham“ életbiztosító társulat Londonban.** E társulat évi jelentése, mely az 1888. június 30-án befejezett 40. üzletéről szól és a részvényesek 1888. december 28-án tartott rendes közgyűlése elé terjesztett, rendelkezésünkre álván, annak következő főpontjait közöljük: Az elmúlt év eredménye rendkívül kedvezőnek mondható. A társulathoz az utolsó év alatt 5932 biztosítási ajánlat nyújtatott be 50,971.150 frank értékben, melyek közül elfogadtatott 5317 db 43,993.750 frank biztosítási összeggel és erről a megfelelő számú kötvény ki is álltatott. A díjbevétel a visszabiztosítási díjak levonása után 14,944.278 frank 95 ctsra rug, mely összegben az 1,596.249 frank 17 ctst tevő első évi díjak bennfoglaltatnak. A kamatszámra mérlege 4,217.019 frank 78 cts-ot tesz, a mi által a társulat évi jövedelme a díjbevétel hozzászámításával 19,161.298 frank 73 cts-ra emelkedett. A társulat az elmúlt év folyamában 8,478.973 frank 10 cts-ot utalványozott oly követelések folytán, melyek életbiztosítási kötvényekből eredtek. Lejárt kiházasítási és egyes biztosítások fejében fizetett a társulat 2,082.000 frk 75 cts-ot. Kötvények visszaváltására 1,138.985 frk 10-ot fordított. A biztosítási- és járadékalapok 4,243.651 frk 35 ctsmel gyarapodtak. Az összes cselekvő vagyona az

üzleti év végével 102,846.222 frk 47 cts-ra rugott. Tőkebefektetések: 572,238.03 frank a brit kormány értékeiben, 528.113 frk 23 cts. az indiai és gyarmati kormányok értékeiben; 15,518.183 frank 70 cts. idegen államok értékpapírjaiban; 2,374.307 frk 18 cts. vasuti részvényekben, elsőbbségek és garantált: 43,316.000 frank 63 cts. vasuti- és egyéb kölcsönkötvényekben; 16,347.190 frank 28 cts. a társaság ingatlanaiában, mely összegben a társaság bécsi és budapesti házainak értéke bennfoglaltatik; 8,488.624 frk 05 cts. jelzálogban és végül 15,701.559 frk 34 cts. különböző értékekben.

## SZEFFORISZ és RÓMA.

Történeti regény a negyedik századból.

Két részben.

32.

Írta: **Dr. Philippson Lajos.**

— Első rész. —

**S z e f f o r i s z.**

József belátta, hogy ez változhatlan és szilárd akarata a leánynak, aki elég erővel bír, hogy daczoljon minden fogással és csapással. Toporzékolva, lángoló dühvel ordítá:

— Hát legyen leány. — hát hadd sujtson le makacsságod átka magadra és egész nemzetségedre. Amit a szerelem megtagad tőlem, hadd adja meg a bosszu! Nem fogok nyugodni, míg törzsed utolsó sarja is el nem pusztul e föld színéről... Akkor, csak akkor fogsz te is meghalni és fogod haldokolva mondhatni: „Mindennek én vagyok az oka, — meg menthettem volna őket és nem tettem!“

S e szavakkal távozott a szobából.

E szóváltás közben hatolt Amnon a szoba talaiaig és, bár nem egész tisztán, de mégis meghallotta, a hasadékok egyikén át, a kiejtett szavakat. A mint feje fölött csend lett és sejtette, hogy Mirjam már egyedül van megkopogtatta a deszkát és elfojtott hangon szólott:

— Mirjam! Mirjam!

A leány alkalmasint gondolataiba mélyedt, mert a kopogást és a szólítást többször ismételnie kellett Amnonnak, míg Mirjam figyelmessé lett. Megriadva szökött fel székéről, odasietett, a honnan a földalatti hang jött s felkiáltott:

— Mi az? Ki kopog, ki hív?

— Én vagyok, Amnon!

(Folyt. köv.)

### Szerkesztői üzenetek.

Dr. S. P. urnak Bpest. A szeminárium tanulóinak nagy száma cseppet se nyugtalanítsa. Nem lesz abból rabbinusi proletáriátus, de lesznek ügyvédek, orvosok, tanárok, hivatalnokok és magánosok, kik a zsidó tudományokban is jártasok lesznek. Sőt mennél többen látogatják az *alsó* tanfolyamot, annál jobban szeretjük. Ha a tanuló elvégezte ezt és beválik, átmegy a felső tanfolyamba s lesz 6 évvel később rabbi, de mehet innen orvosi, jogi, tanári és mérnöki pályára is és ezeknek legalább is úgy örvendünk, mint a rabbiknak. Mert aki 5 éven át naponta 4 órán keresztül foglalkozott zsidó tantárgyakkal, az „am hóórecz“ nem lehet, és ilyen „bál bátim“-ra a jövőnek legalább is olyan szüksége van, mint a rabbikra.



**Czipóra.** Soh'se válják ezért Nagysád a talmud ellenségévé. Eltekintve attól, hogy a talmud akárhány, a szép asszony dicsőségét zengő állítást tartalmaz s még sokkal többet, mely a derék háziasszony értékét egész az égig emeli, ez a citátum sem tartalmaz semmi sértést az asszonyokra nézve. Az Önök talmud-tudósa egyszerűen rosszul magyarázta azt. Tessék csak őt meginterpellálni, úgy hangzik-e az idézet, hogy: „Boldog, kinek *gyermekai* fiúk, de jaj annak, kinek *gyermekai* leányok”? Majd bevallja, hogy az nem úgy, hanem így hangzik: „Boldog, kinek *fiai* fiúk, de jaj annak, kinek *fiai* leányok.” Ez pedig egészen mást mond. A kinek leány a fia, annak bizony jaj. A fiu fiu legyen minden tekintetben; s nem egyszer teszi nevetségessé a talmud az asszonytermészetű, gyáva férfiut. Szent tehát a béke továbbra is a talmuddal.

.... **Budapesten.** Ön ezen csodálkozik? Látja, mi különbekezt böngészőtünk ki a magyar tudományos akadémia levelező tagja által szerkesztett M. Zs. Szemle januári számából. 53. lap: Feladatunk nehézségeit *alá* nem becsüljük (unterschätzen). 55. lap: Hildesheimer tanítványai közül „nem egy értékes gyöngy vált ki a *melynek* ő volt *testi*-lelki *atyja* a szó *szoros* értelmében”. Ej, ej, Ei ur! Nem hiába' „jól értesült” ember Ön: és ezt Hildesheimer Önnek elmondta? A szó *szoros* értelmében *testi* atyja ő annak a gyöngyöknek? — Ugyanazon szám végén Ei ur ily stílussal debutál: „Az idézett megjegyzés minden alapot nélkülöz, mely” (már hogy az alap) „a közönség félrevezetését czélozza”. Ei ur jól értesült — arról, ami az »Egyenlőség«-ben megjelenik; de *magyarul* és *irni* bizony, bizony nem tud.

**Királyhelmez.** Ezer örömmel! — Dehogy komoly, tükörvívás az németül. — Dr. Hammer majd össze kalapácsolja. Üdvözlét!

**S. Sz. urnak Poroszló.** Ha a tanulóknak panaszuk volt, viték volna — ha az igazgatótól igazságot nem vártak — a vezérlő bizottság elé, hol bizonyára orvoslást nyertek volna. Ott végtére tudják, hogy a szeminárium nem a tanárok kedvéért áll fenn. Semmi esetre sem volt szabad, hogy panaszukkal mindenekelőtt a — „Pesti Hirlaphoz forduljanak. A dolog különben el van intézve; a tanulóknak bántódása nem történt.

**B. J. urnak Bia.** 1. A „rechas“-t az eskető rabbi veszi fel. 2. A hirdetések nagyságától függ.

**S. S. urnak Nagy-Berezna.** Ön egészen helyénvalónak találja, hogy Reich Ignác chaszidimjeivel dobpergés és dervistánczok közt végzi a kiddus l'vonót. Sőt talál rá paragrafust is. — Fogadja részvétünket!

**Keresztény olvasó Pápán.** A „tiletél” kitétel összevonása két héber szónak: „thilló loél” azaz: hála Istennek. Látja tehát, hogy semmi furfangot nem tartalmaz; de mindenesetre neveltlenség zsidó barátjai részéről, keresztény előtt oly kitételekkel élni, mit az meg nem ér.

**Ungvár.** A czég, melynél készült, nem áll fenn többé és ilyen, a zsidó kongresszus tagja arcképeit tartalmazó kép — mit mi is eléggé sajnálunk — nem kapható többé. Ilyen képet csak kettőt láttunk a fővárosban: Schweiger Márton urnál és az országos irodában. Schweiger ur szívességéből készíttetni akartunk egy izben a kép után egy cliché lapunk számára, de a photo-cinkograph, minthogy a kép igen nagy, rengeteg összeget kért érte.

**F. N. urnak Ákos-Szilágy.** Dr. Ágai Adolf Nagymező utca 18. sz.

**Többeknek.** Kayserling „Ménasse ben Jiszróél“-ja könyvkereskedésben már nincsen. De rendelkezik a szerző egynehány példánnyal, melyeket átengedhet. Czime: dr. Kayserling M. rabbi Budapest, Rombach-utca 11. A könyv ára 80 kr. Megjelent különben angol és francia nyelven is.

**Csorrás.** Bizony, bizony igaza van. Illetékes helyen a rabbira utaltak, kívül az ügyek fránt tisztába jöttek. Különben utaltak még a juniusi rendeletre, melytől eltérni nem lehet; ilyenekkel ha birtokában nincsen, szolgálhatunk.

## Nyilttér.

### Nyilvános köszönet.

A budapesti rabbi szeminárium növendékei és önképzőköre, Bernstein Béla ur, valamint minden szeretett rokon, barát és ismerős fogadja ezen az uton egyenként és összesen hálás szívből fakadó köszönetemet, felejtethetlen jó fiam kora elhunytá alkalmából hozzám intézett becses részvétsoraikért.

Várpalota, 1889. január 15.

özv. Steiner Hermanné.

## Pályázat.

A mohácsi izr. hitközségnél elhalálozás folytán megüresedett kerületi rabbi és anyakönyvvezetői állás betöltése czéljából ezennel pályázat hirdetettik.

Az illető pályázótól, kinek magyar honpolgárnak kell lennie, megkivántatik, hogy a *Hattara* és a bölcsészettudori oklevél birtokában legyen; magyar és német szónoklat előadására tökéletes képességgel bírjon, és hogy az anyakönyveket törvényszabta módon vezesse. Az alkalmazandó rabbi kötelessége is leendő a helybeli izr. iskolában a vallás és héber tantárgyak oktatását vezetni és a felett felügyelni.

Ezen állás a következő javadalmazással van összekötve: **1200 frt évi fizetés, szabad lakás,** vagy az illető kívánatához képest esetlegesen **200 frt lakbérilletmény,** 4 öl puhafa a város részéről és a kerületi anyakönyvvezetéssel összekötött díjak és más illetmények szedése.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állást elérni kívánják, hogy kellőleg felszerelt, életkorukat s családi állapotukat kimutató, valamint eddigi működésüket is igazoló okmányokkal ellátott pályázati kérvényüket legkésőbb f. é. **márczius 15-éig** alulírt hitk. elnökséghez nyujtsák be.

Próbaszónoklatokra, melyek magyar és német nyelven tartandók, csakis az elnökség által meghívottak bocsáttatnak. Az uti költségek megtérítésére csak ezek és a megválasztott rabbi tarthatnak igényt.

A megválasztott köteles az állást f. é. július hó 1-jéig, legkésőbb augusztus hó 1-jéig elfoglalni.

Mohácson, 1889. január hó 16-án.

A mohácsi izr. hitközség és anyakönyvkerület elnöke:

**Fabritzky József.**

## Pályázatok.

A pesti izr. hitközség által kezelt alapítványokból a folyó 1889. évre a következő jutalékok adandók ki.

1. A Bauer Mór és Fanni-féle két egyenként 210 frtos jutalék.

2. A Steiner József és Teréz-féle alapítványból rokonok számára egyenként 105 frtos négy jutalék.

3. A Graner Jónás-féle 1050 frtos kiházasítási jutalék, az alapító nőrokona számára.

4. Spitzer Gerson-féle hat egyenként 927 frtos kiházasítási jutalék, az alapító nőrokonai számára; három jutalék egy-egy fele férfi rokonok által is elnyerhető.

5. A Haas-Jóakhim-féle 525 frtos kiházasítási jutalék, nőrokon számára.

6. A Schosberger-Deutsch-féle 134 frt. 40 kros kiház. jut.

7. A Klepetatsch Ignacz-féle 92 frt. 40 kros kiház. jut.

8. Ehrlich Bernát-féle 50 frtos kiház. jut. nőrokon számára.

9. A Herzka Ernesztina-féle 225 frtos kiház. jutalék nőrokon számára.

Mindezen jutalékok iránt, a benyújtási határidőkre nézve is bővebb értesítés nyerhető a pesti izr. hitközség titkára hivatalában — dohány utca templomépület, — a hol a kellően felszerelt kérvények is benyújtandók.

A jutalékból az adó és egyéb költségek levonásba hozatnak

**A pesti izr. hitközség  
előljárósága.**

## Pályázat.

A **kassai** zsidó anyahitközségnél egy **1200 frt** évi javadalmazással ellátott kántori állomás töltendő be.

Zeneileg képzett pályázók, kik énekkar szervezésére és vezetésére is képesek, sziveskedjenek koruk, családi viszonyaik, eddigi alkalmaztatásuk és képességükről szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket **f. évi február hó 14-éig** az alulírott előljárósághoz beküldeni.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsátatnak és az utiköltségek csak az alkalmazottnak térítettnek meg.

**A kassai zsidó anyahitközség  
előljárósága.**

## Pályázat.

A kolozsvári izr. hitközségnél a **kántori** állomás **f. évi szeptember 1-én** ujonnan betöltendő lévén, arra ezennel pályázat nyittatik. Követeltetik az illető pályázótól, hogy zenében jártas **kitünő kántor**, diplomált **Sóchet- Ubodek, Kore** és **Mohel** legyen. Javadalmazás **évi 700 frt fizetés, fél sechita** és **szokásos mellékjövdelem**. Próba-előadásra csak az e czélból meghívottak fognak bocsátatni; az utiköltségek csakis az alkalmazottnak fognak megtérítettetni. Pályázók kellően felszerelt kérvényeiket, életkoruk és családi viszonyuk bevallásával, **folyó évi február hó végéig** a „kolozsvári izr. hitközség“ elnökségéhez bérmentve beküldeni sziveskedjenek.

**Kolozsvárt, 1889 január 3.**

**Farkasházi Fischer V. Dr. Weisz M.**  
hitk. elnök. hitk. titkár.

## Pályázat.

Az alulírt izr. hitközségnél **1889 évi márczius 1-én** egy jártas **előímadkozó és mórehóroó, sóchet ubódek v'kóre** és **móhel** állomás töltendő be, **évi 400 frt fizetéssel**, szabad lakás és egész schechitával. Pályázók legott jelentkezhetnek próbára, a költségek azonban csak az alkalmazottnak, megállapodásszerűleg, térítettnek meg. Pályázók okmányokkal ellátott kérvényeiket **1889 február 1-éig** alulírotthoz sziveskedjenek beküldeni.

**Tiszaföldvár** (Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye.)

**Rotits Mór,**  
hitközségi elnök

## Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát  
(Vácikörut 14, szemben az Andrassyut  
torkolatával.)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a  
sirkőállítás szomorú kötelességét kell  
teljesíteniök.

**Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czeg jó hirneve.**

= Szombaton és ünneppan zárva. =